

Arbeidsnotater

S T A T I S T I S K S E N T R A L B Y R Å

IO 64/5

Oslo, 10. desember 1964

Sentralt foretaksregister i Sverige

Rapport fra et opphold ved
Statistiska centralbyrån, Stockholm, høsten 1964

Av Arne Faye

1. Sentraliseringen av svensk offisiell statistikk

I 1960-årene har det pågått en utstrakt omlegging og sentralisering av den statlige statistikk i Sverige. Til å lede dette arbeidet ble det sommeren 1960 opprettet et spesielt organ, Delegationen för statistikfrågor. Delegationens forslag til omorganisering av Statistiska centralbyrån (SCB) og sentralisering av den statlige statistikk forelå i november 1961 og ble i store trekk vedtatt av Riksdagen i 1962.

Omorganiseringen av SCB tok sikte på å skape en fleksibel organisasjon av hensyn til den pågående sentralisering og de endringer i behovet for statistikk som en måtte vente seg på grunn av den raske økonomiske og tekniske utvikling. For å ta seg av koordinering og omlegging av statistikk, utarbeiding av enhetlige definisjoner og klassifikasjonsprinsipper, generelle metodeløsninger m.v. ble det besluttet å opprette en Planerings- og Samordningsavdeling (PoS) under SCB. PoS har nå ca. 70 funksjonærer, herav 50 akademikere.

Sentraliseringen gikk ut på at all statlig statistikk som har allmenn interesse og som ikke av administrative grunner var knyttet til andre statlige institusjoner, skulle overføres til SCB. Overføringen av statistikk som tidligere ble utarbeidet av Kommerskollegiet, Socialstyrelsen, Konjunkturinstitutet og Arbetsmarknadsstyrelsen til SCB skjedde suksessivt i årene 1962-1964. Sentraliseringen har ført til betydelig utvidelse av SCB's personale og tekniske utstyr. Centralbyrån har nå ca. 1 000 ansatte mot om lag 500 for 3-4 år siden.

I Delegationens forslag til ny organisasjonsplan for SCB inngikk også et sentralt allment foretaksregister som skulle ligge under PoS.

Ikke for offentliggjøring. Dette notat er et arbeidsdokument og kan siteres eller refereres bare etter spesiell tillatelse i hvert enkelt tilfelle. Synspunkter og konklusjoner kan ikke uten videre tas som uttrykk for Statistisk Sentralbyrås oppfatning.

2. Det svenske sentrale foretaksregister

2.1. Utredninger og forarbeid

Spørsmålet om opprettelse av et sentralt, allment foretaksregister har lenge vært under utredning i Sverige. Først gjennom Arbetsmarknadskomiteén (1952), senere gjennom Statistiska centralbyrån (1953) og deretter gjennom byråsjef G. Holmstedt som var tilsatt som særskilt utredningsmann. Holmstedts utredning ble via Finansdepartementet oversendt Delegationen for videre behandling i mars 1961.

Holmstedts forslag gikk i store trekk ut på et hullkortregister med alfa-numerisk foretaksnummer og med Riksförsäkringsverket og skattemyndighetene som registreringskilder.

Delegationen gav en spesiell arbeidsgruppe i oppdrag å utarbeide endelig forslag til utforming av et foretaksregister bl.a. på grunnlag av endringer i maskinteknikk (magnetbånd) og endringer som var blitt foretatt i Riksförsäkringsverkets registrering av arbeidsgivere i begynnelsen av 1960-årene.

Arbeidsgruppen foretok høsten 1961 flere prøveundersøkelser for å vurdere de kilder som var tenkt nyttet ved opprettelse og supplering av registeret. På grunnlag av Riksförsäkringsverkets hullkortmateriale for året 1960 ble det i 1962 forsøksvis foretatt konvertering til magnetbånd.

Konklusjonen av undersøkelsene var at det påtenkte grunnmateriale riktignok hadde visse mangler, men at det likevel var mulig å nytte det for opplegg og aktualisering av et sentralt foretaksregister.

På grunnlag av arbeidsgruppens og tidligere forslag avgav Delegationen i skrivelse til Konungen den 23. november 1962 sitt forslag til sentralt foretaksregister og partielle bedriftstillinger. På grunnlag av dette forslag ble det bevilget penger til det videre arbeid med opprettelsen av foretaksregisteret for budsjettåret 1962/63.

2.2. Formålet med et sentralt foretaksregister

Målsettingen for det svenske foretaksregisteret er primært å dekke den statlige statistikkproduksjons behov for adresseregister i forbindelse med undersøkelser som bygger på oppgaver fra foretakene. Et sentralt, fullstendig register gir sikker avgrensning av totalmassen og bedre presisjon ved totaltelling, danner et effektivt grunnlag for utvalgsundersøkelser og gir mulighet for hurtig tilpassing av statistikkproduksjonen til endringer i behovet for statistikk.

Registeret skal videre tjene som koordineringsramme for de ulike statistikker. Gjennom et sentralt register oppnås ensartet næringsgruppering og

avgrensning av foretaksenhetene, noe som bl.a. gir mulighet for en mer effektiv utnyttelse av primærmaterialet uten ekstra belastning for oppgavegiverne.

Et sentralt register som ajourføres regelmessig gir mulighet for reduksjon i vedlikeholdsarbeidet for andre institusjoner som har registre. På grunnlag av et slikt register er det også mulighet for å utarbeide enkle statistiske oversikter som kan belyse foretaksbestandens fordeling på bransje, geografisk, etter sysselsettings- og omsetningsgrupper m.v. Sammenlikninger over tiden vil kunne oppnås ved å sammenholde oversikter som er utarbeidet på ulike tidspunkter.

Dessuten er det meningen å anvende registeret for utarbeiding av oppgaver for utenforstående. I Sverige regner en med at registeret, på grunn av de mange formål det kan nyttes til, på lengre sikt kan antas å bli økonomisk selvberende.

2.3. Utformingen av registeret

Det svenske foretaksregisteret er prinsipielt lagt opp som et totalt register. Registeret skal omfatte all næringsvirksomhet bortsett fra jordbruk og lønnet husarbeid. Jordbruket dekkes for øvrig av et spesielt hullkortregister som utarbeides av Riksförbundet Landsbygdens Folk.

Det svenske foretaksregister er fra starten i 1962 lagt opp på magnetbånd. Det benyttes 3 ulike opplegg (recordlayouts) for følgende kategorier av registerenheter:

Foretak med ansatte (forkortet MA).

Virksomhetssteder innenfor foretak med ansatte (forkortet VS).

Foretak uten ansatte (forkortet UA). Disse skal ikke i noe tilfelle deles i flere virksomhetssteder.

- a. For foretak med ansatte inneholder recorden følgende opplysninger: gruppe, arbeidsgivernr., len-, kommune- og distriktskode, antall virksomhetssteder i foretaket, foretakets næring, antall årsarbeidere, antall arbeidstimer (i 1 000), omsetning (1 000 kr.), alfabetisk sorteringsbegrep, navn og adresse.
- b. For virksomhetsstedene finnes foruten arbeidsgivernr. som er identisk med nr. for det foretak virksomhetsstedet hører inn under: gruppe, len-, kommune- og forsamlingskode, antall årsarbeidere, virksomhetssted-nr., omsetning (1 000 kr.), virksomhetsstedets navn og adresse. I tillegg til dette finnes 6 felter med plass for næringsgruppekode og antall ansatte for registrering av inntil 6 virksomhetsarter innenfor virksomhetsstedet. Disse felter benevnes element nr. 1-6.
- c. For foretak uten ansatte finnes felter for gruppe, arbeidsgivernr., hjemstedslen-, kommune- og distriktskode, virksomhetslen- og kommunekode,

3 felter med mulighet for angivelse av virksomhetsarter ved hjelp av næringsgruppekoder, eiendomsnr. (bare Stockholm), inntekt av næringsvirksomhet, alfabetisk sorteringsbegrep, hjemstedsadresse, virksomhetsadresse.

I tillegg til de data som er nevnt ovenfor finnes felter for opplysningenes opprinnelse og år, avmerking for deltakelse i ulike statistikker, påminnelser samt felter for maskintekniske formål.

Alle de tre nevnte recordopplegg har variabel ordlengde, dvs. recordens lengde kan forkortes dersom visse bestemte opplysninger ikke forekommer. Recordlengden for MA varierer fra 24 til 38 ord, dvs. fra 240 til 380 tegn (bokstaver eller tall). Recordlengden for VS varierer fra 21 til 26 ord og for UA fra 24 til 32 ord.

Gruppe har følgende betydning: gr. 1 aksjebolag, gr. 2 øvrige foretak med ansatte, gr. 3 personlige selskaper uten ansatte.

Arbeidsgivernr. består av 9 siffer og er bygget opp på følgende måte:

1. For personlige firma er arbeidsgivernr. lik folkbokføringsnr. (tilsvarende det norske personnr.).
2. For aksjebolag er det første og de to siste siffer lik 0. De øvrige siffer utgjøres av Patent- og Registreringsverkets løpende nummerering i serien 1 - 199.000.
3. For kommunale foretak, utenlandske arbeidsgivere og andre foretak med ansatte er det første og de to siste siffer også lik 0. De øvrige siffer utgjøres av Riksförsäkringsverkets 6-sifrede arbeidsgivernr.
4. For foretak uten ansatte er arbeidsgivernummeret bygget opp på samme måte som under pkt. 2 og 3 ovenfor med det sekssifrede nr. påført av Statistiska centralbyrån.

Kontrollsiffer. På grunnlag av de 9 sifrene i arbeidsgivernr. beregnes et såkalt kontrollsiffer. Kontrollsifferet beregnes som en veiet sum av sifrene i arbeidsgivernr., hvor hvert annet siffer (siffer nr. 2, 4 osv.) gis dobbelt vekt. Summen divideres med 10. Desimalet etter komma utgjør kontrollsifferet.

Hensikten med kontrollsifferet er å kontrollere at arbeidsgivernr. er blitt riktig punchet. Dette har særlig betydning når det skal markeres på båndet at skjema for et bestemt foretak er kommet inn og når det skal foretas rettelser i noen av feltene på båndet for et foretak.

Virksomhetssted-nr. Virksomhetsstedene innenfor et foretak nummereres fortløpende fra 1 og oppover. Dette felt består av i alt 4 siffer, da det i Sverige er en del foretak (bl.a. Pressbyrå) som har over 1 000 virksomhetssteder.

Elementnr. Dersom det innenfor et virksomhetssted forekommer flere virksomhetsarter, nummereres disse i størrelsesrekkefølge fra 1 til 6.

En fullstendig identifikasjon av et element vil bestå av følgende koder: gruppe (1 pos.), arbeidsgivernr. (9 pos.), kontrollsiffer (1 pos.), virksomhetsstednr. (4 pos.) og elementnr. (1 pos.), altså i alt av et tall på 16 siffer.

De næringsgruppekoder som for tiden nyttes i det svenske foretaksregister er en 3-sifret kode utarbeidet av Riksförsäkringsverket og som ligger nær opp til International Standard Industrial Classification utarbeidet av FN.

Kodene for len, kommune, skattedistrikt (for MA og UA), henholdsvis len, kommune og forsamling (for VS) består hver av 2 siffer.

Alfabetisk sorteringsbegrep som finnes på recordopplegget for foretak med og foretak uten ansatte (MA og UA) er en maskinorientert gjengivelse av de 20 første posisjoner i foretakenes navn hvor bokstavene Å, Ä og Ö uttrykkes ved tallene 7, 8 og 9.

2.4. Materiale for opprettelse og ajourføring av registeret

Grunnmaterialet for det svenske foretaksregisteret kommer vesentlig fra Riksförsäkringsverket (RFV) når det gjelder foretak med ansatte og fra Lensstyrelsen, Fögderiene og Heradsskriverne, dvs. skattemyndighetene, når det gjelder foretak uten ansatte.

Opplysningen fra RFV's hullkortregister ble overført til foretaksregisterbåndet våren 1963. Denne overføring gjaldt RFV's opplysninger om foretakene for året 1961. Våren 1964 ble foretaksregisteret kontrollert og rettet på grunnlag av RFV's hullkortregister for året 1962.

Sommeren 1963 ble opplysningene for foretak uten ansatte konvertert over på registerbåndet via håndskrevne lister som var utarbeidet av skattemyndighetene på grunnlag av selvangivelsene for selvstendige næringsdrivende uten leid hjelp. Sommeren og høsten 1964 ble det sendt blanketter for hvert foretak inneholdende alle opplysninger som stod i registerbåndet til de respektive skattemyndigheter for kontroll og supplering. Skattemyndighetene skulle også utarbeide lister over nystartede bedrifter. Utgiftene i forbindelse med oppretting og vedlikehold av registeret via skattemyndighetene dekkes av Statistiska centralbyrån.

I tillegg til de opplysninger som en har fått fra RFV og skattemyndighetene har Foretaksregisteret foretatt kompletterende oppgaveinnsamling for å få tak i opplysninger om virksomhetssteder og virksomhetsarter høsten 1963 og høsten 1964. Denne undersøkelse har hittil vesentlig omfattet foretak innenfor bergverk og industri, og en har stort sett benyttet seg av den oppdeling i virksomhetssteder og -arter som foretakene selv har oppgitt. Den kompletterende oppgaveinnsamling har hittil bare omfattet foretak hvor det på RFV's registerkort var

angitt at foretaket drev virksomhet på forskjellige steder eller innenfor ulike bransjer.

Foretaksregisteret har også gjennomført en kvalitetskontrollundersøkelse på grunnlag av et utvalg på ca. 5 000 foretak uten ansatte. Formålet med denne undersøkelsen var å bedømme kvaliteten av skattemyndighetsmaterialet. Undersøkelsen er ennå ikke avsluttet.

For tiden arbeides det med samordning mellom industristatistikkens tidligere register og foretaksregisteret som skal legges til grunn for utsending av blanketter for industristatistikken fra 1964-års statistikk. Viktigst i denne forbindelse er å samordne industristatistikkens inndeling av foretakene i virksomhetssteder med foretaksregisterets. Det skal også foretas avstemming mot øvrige statistikker som skal gå over til å nytte foretaksregisteret.

Foretaksregisterets inndeling i virksomhetssteder og -arter skal også kompletteres på grunnlag av opplysninger som er gitt til Varehandelstillingen 1963.

Utover spørsmålene om avgrensning av telleenhetene og næringsgruppering, ser det ikke ut til at en i Sverige har tenkt å utnytte tallmaterialet fra de ulike statistikker for oppretting av registeret.

Etter de nåværende planer tar en sikte på å registrere avgang og tilgang av foretak, navn- og adresseendringer årlig, mens en fullstendig komplettering er tenkt foretatt hvert 3. år. Riksforsikringsverket vil fra 1965 eller 1966 gå over til elektronisk databehandling. Skattemyndighetene vil ta i bruk EDB-utstyr fra 1967. Det er derfor sannsynlig at en etter 1967 vil få en fullstendig årlig ajourføring av Foretaksregisteret på grunnlag av magnetbånd fra RFV og skattemyndighetene.

3. Samordningstiltak med tilknytting til registeret

3.1. Registeret som samordningsinstrument

I SCB legges det stor vekt på å anvende foretaksregisteret som et samordningsinstrument i statistikkproduksjonen, og det er meningen at alle statistikker som innhenter sine oppgaver direkte fra foretakene etter hvert skal gå over til å nytte det sentrale foretaksregister for utsending og påminnelser.

For de statistikker som det hittil har vært utarbeidet delregistre for på grunnlag av foretaksregisteret, har det vært kjørt ut eget delregister på magnetbånd. Dette bånd har vært nyttet ved maskinell adressering av blanketter og påminnelser samt for markering av "innkommet" - via punching av foretaksnr. på hullkort - etter hvert som oppgavene kommer inn.

Gjennom ensartet avgrensning av telleenhetene og ensartet næringsgruppering vil en ha mulighet for å sammenlikne resultatene av ulike statistikktyper innenfor samme bransje. Det arbeides også med en samlet utvalgsplan for de ulike statistikkområder. Dette innebærer f.eks. at sysselsettings- og lønnsstatistikken og produksjonsstatistikken for industrien vil få samme avgrensning og at resultater fra de to statistikkene - for samme periode - da vil være direkte sammenliknbare.

3.2. Foretakstelling for handelen 1963

Det vil ikke bli holdt noen fullstendig bedriftstelling i Sverige i første halvdel av 1960-årene og sannsynligvis heller ikke i fremtiden. I stedet vil en ved hjelp av det fullstendige foretaksregister foreta partielle "bedriftstellinger" som over en 10-års periode skal gi oversikt over det samlede næringsliv.

Foretakstelling for handelen skulle omfatte alle foretak med handel som hovednæring og dessuten alle arbeidssteder som drev handel innenfor foretak med annen hovedvirksomhet. På grunnlag av foretaksregisteret ble det kjørt ut et eget magnetbåndregister for alle foretak som drev handelsvirksomhet. I alt utgjorde dette ca. 80 000 foretak.

All adressering av skjemaer og i alt 4 påminnelser ble foretatt maskinelt. Skjemaene ble sendt ut i vinduskonvolutter med vindu på venstre side slik at foretakets navn og adresse ble synlig i vinduet. Det ble lagt ved returkonvolutter med porto dekket av SCB. Disse svarkonvolutter hadde vindu på høyre side og var slik konstruert at foretakets identifikasjonsnr. kom fram i vinduet under forutsetning av at oppgavegiverne la skjemaene korrekt inn i svarkonvolutten.

Etter hvert som skjemaene kom inn til SCB ble det kontrollert at foretakets identifikasjonsnr. kom tydelig fram i vinduet, og konvoluttene ble uåpnet sendt til puncheavdelingen hvor foretaketsnr. ble punchet inn i hullkort som deretter ble overført til magnetbånd. Kontrollnummeret, som er nevnt tidligere, var i denne forbindelse av stor betydning for å oppdage feilpunching. På grunnlag av magnetbåndet ble det så foretatt en spesiell avmerking i de records i delregister-tapen som representerte de foretak som hadde sendt inn skjema.

De foretak som en ikke hadde fått noe svar fra etter 4 påminnelser ble i november 1964 listet ut fra tapen etter geografisk fordeling og sendt ut til SCB's lokale representasjon som så ved hjelp av telefonhenvendelser og besøk skal sørge for å få inn oppgavene.

I skjemaet for varehandelstelling er hovedvekten lagt på absolutt og delvis prosentvis fordeling av omsetningen etter vareslag. Ett av formålene ved varehandelstelling var at den skulle danne grunnlag for utsending av skjemaer

til en spesiell Dyrortsundersøkelse som tar sikte på å belyse det alminnelige prisnivå i ulike deler av landet.

Ved å kombinere opplysningene om navn, adresse m.v. fra registertapen og opplysningene om hvilke varer det enkelte foretak omsatte på grunnlag av varehandelstillingen, ble det i oktober 1964 via magnetbånd kjørt ut blanketter til et utvalg av foretak med foretakenes navn og adresse samt en liste over de varer en ønsket å få oppgitt pris på tilpasset det enkelte foretaks faktiske varesammensetning. Dyrortsundersøkelsen skal være ferdig bearbeidet innen utgangen av 1965.

Oppgavene over omsetningens fordeling på vareslag som en har i varehandelstillingen, skal også nyttes til å utarbeide en bransjenomenklatur for varehandelen. Som hjelpemiddel i dette arbeid blir det utarbeidet en rekke oversikter på grunnlag av materialet til varehandelstillingen som tar sikte på å belyse de vanligst forekommende kombinasjoner av vareslag innenfor handelen. Som tidligere nevnt finnes i den nåværende bransjenomenklatur i Sverige bare en oppdeling på hovedgruppene Partihandel og Detaljhandel. Den bransjenomenklatur en kommer fram til på grunnlag av varehandelstillingen vil også i sin tid bli benyttet i foretaksregisteret. Dessuten vil varehandelstillingen danne grunnlag for en videre oppdeling av foretakene innenfor varehandelen i virksomhetssteder.

Til foretakstillingen for handelen ble det sendt et skjema til foretaket samlet og et skjema til hvert arbeidssted (bedrift) innenfor foretaket. Dette kan man si er regelen ved utsendelse av skjemaer til næringslivet i Sverige. I Norge sendes som regel bare skjema til bedriftene.

3.3. Industristatistikken

Den svenske industristatistikk har til og med statistikken for 1963 vært sendt ut på grunnlag av et adresseplaterregister. Fra 1964-års statistikk er det meningen å nytte foretaksregisteret som grunnlag for utsending og påminnelser.

Arbeidet med samordning av den oppdeling i arbeidssteder som i en årrekke har vært nyttet i industristatistikken og den oppdeling i virksomhetssteder som er foretatt i foretaksregisteret på grunnlag av oppgaver fra foretakene, foregikk høsten 1964 gjennom en spesiell arbeidsgruppe. I de tilfelle det er uoverensstemmelse mellom registerets og industristatistikken oppdeling i virksomhetssteder, blir som regel industristatistikken oppdeling lagt til grunn.

Industristatistikken har en mer detaljert bransjegruppering enn den som nyttes i foretaksregisteret. Bransjegrupperingen foretas med utgangspunkt i de produserte varer. Den bransjenomenklatur som er nyttet de senere år er knyttet til den varenomenklatur som ble nyttet før 1959. Fra 1959 ble det imidlertid tatt i bruk en ny varenomenklatur. Det arbeides for tiden med å utarbeide en

nøkkel mellom bransjenomenklatur og den nye varenomenklatur for industristatistikken.

Som tidligere nevnt arbeides det også med revisjon og utvidelse av den bransjenomenklatur som nå nyttes i industristatistikken til en 5-sifret bransjekode. Under dette arbeid vil en i stor utstrekning ha nytte av den nøkkel som utarbeides mellom bransje- og varenomenklaturene.

Hvis oppgavegiverne hadde mulighet for å gi oppgaver over produksjon, råstofforbruk og andre kostnader fordelt på de enkelte vareslag, skulle det prinsipielt ikke være nødvendig med en egen bransjenomenklatur. Varenomenklaturen skulle i så fall være tilstrekkelig for alle de formål de to nomenklaturer tjener. I praksis er det imidlertid ikke mulig å få så detaljert spesifikasjon for de enkelte vareslag, og en spesiell aggregering av varenomenklaturen til en bransjenomenklatur er derfor nødvendig.

Når en har en nøkkel mellom varenomenklatur og bransjenomenklatur vil en kunne løse de aller fleste problemer i forbindelse med fastlegging av bransjegruppe for en bestemt bedrift på grunnlag av verdien av de varer som produseres. På lengre sikt åpner en slik nøkkel mulighet for maskinell revisjon og retting av bransjegrupperingen for et flertall av bedriftene i industristatistikken på grunnlag av oppgavene over de varer bedriften produserer.

3.4. Lønns- og sysselsettingsstatistikken

Lønns- og sysselsettingsstatistikken i Sverige har inntil nylig vært utarbeidet av forskjellige statsinstitusjoner. Den del av statistikken som kan sies å ha alminnelig interesse, er nå overført til Arbetsmarknadsbyråen innenfor Statistiska centralbyråen. I forbindelse med sentraliseringen foregår for tiden omlegging og rasjonalisering særlig av korttids- og langtidsstatistikken for industrien.

Lønns- og sysselsettingsstatistikken innenfor industrien omfatter i dag stort sett samtlige arbeidssteder med mer enn 25 ansatte samt et utvalg av arbeidssteder ned til 5 ansatte. Industristatistikken omfatter arbeidssteder med 5 ansatte og over. Ifølge samordningsmålsettingen skal de to statistikker i fremtiden ha felles utvalg. Det ble imidlertid antydnet at en muligens ville velge et system med "øremerking" av et felles utvalg og nytte denne masse for samordningsformål, mens en tillater de ulike statistikkontorer å ta forskjellige utvalg av mindre bedrifter.

En betydelig del av den statistikk som publiseres av Arbetsmarknadsbyråen innhentes av Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF). SAF har eget hullkortregister for sine medlemsbedrifter og er innstilt på å innføre SCB's foretaksnr. i sitt register. De vil imidlertid vente med dette inntil Foretaks-

registeret er endelig etablert og prøvet i praksis. Når SCB's foretaksnr. er gjennomført i SAF's register, vil en få bedre mulighet for å avgrense og samordne total- og utvalgstillinger som dels bygger på oppgaver for arbeidssteder innhentet av SAF og dels på oppgaver fra arbeidssteder som innhentes direkte av SCB. Dette forutsetter at det foretas spesiell merking i foretaksregisteret av foretak som er medlemmer av SAF.

I forbindelse med omleggingen av korttidsstatistikken for lønn og sysselsetting foretok Delegationen i april 1964 en undersøkelse av oppgavegivernes bokføringsmetoder og deres arbeid med utfylling av blankettene til korttidsstatistikken for lønn og sysselsetting. Undersøkelsen ble foretatt som post-enquete og omfattet ca. 300 arbeidssteder. Oppgavegiverne ble også bedt om å uttale seg om den gamle blankett og forslaget til ny blankett for statistikken.

I denne forbindelse kan nevnes at den blankett som nyttes for kvartalsstatistikk for lønn og arbeidstimer er utarbeidet som skyttelblankett. På blanketten er egne rubrikker for hvert kvartal, og blanketten sirkulerer mellom oppgavegiveren og SCB. Fordeler med skyttelblankettsystemet er at oppgavegiverne vanligvis bare behøver å fylle ut de generelle spørsmålet om firmaet en gang og vil ha støtte for utfyllingen av de spesielle spørsmål i oppgaver som er gitt for foregående kvartal. SCB sparer arbeid med adressering, og en vil under revisjonen bestandig ha oppgavene for forrige kvartal på samme blankett.

4. Sammenlikning mellom det svenske og det norske register

Det norske foretaks- og bedriftsregister som ble opprettet i 1956 på grunnlag av utsendingsregisteret til Bedriftstillingen 1953 er lagt opp på hullkort og inneholder følgende opplysninger for enkeltbedrifter, filialbedrifter og filialforetak (foretak som har flere bedrifter): navn (27 bokstaver), gate/vei (15 bokstaver), poststed (15 bokstaver), alfa-numerisk foretaksnr. (6 siffer), filialnr. (2 siffer), næringsgruppe (4 siffer), fylke/kommune (4 siffer), koder for sysselsetting, omsetning og eierforhold (1 siffer hver). Dessuten finnes henvisningskort som er et hjelpemiddel for å finne fram til filialbedrifter som har et annet navn enn det foretak bedriften tilhører.

4.1 Omfang og informasjonsinnhold

Det svenske registeret omfatter alle foretak (arbeidsgivere) innenfor privat og offentlig virksomhet med unntak av jordbruk og lønnet husarbeid. Det norske register omfatter bedrifter innenfor bransjer hvor det kan sies å drives økonomisk ervervsvirksomhet. Offentlig administrasjon, forsvar, undervisning m.v.

er ikke med i registeret, heller ikke enmannsbedrifter, dvs. bedrifter hvor eieren arbeider alene uten leid hjelp, innenfor bergverk, industri, bygge- og anleggsvirksomhet. I Norge mangler brukbare suppleringskilder for bedrifter uten ansatte. På dette område har en i Sverige tatt kontakt med skattemyndighetene.

Informasjonsinnholdet i det svenske registeret er betydelig større enn i det norske, først og fremst gjennom at det er tatt inn absolutte tall for sysselsetting og produksjon/omsetning, mens en i Norge opererer med sysselsettings- og omsetningsgrupper.

4.2. Bedriftsoppdeling og næringsgruppering

Den svenske oppdeling i foretak og arbeidssteder svarer stort sett til den norske oppdeling i foretak og bedrifter, men den norske bedriftsoppdeling synes å være mer detaljert og er utviklet på grunnlag av erfaringer fra statistikkproduksjonen over en årrekke. På den annen side har svenskene en ekstra inndeling i virksomhetsarter innenfor virksomhetsstedene og for foretak uten ansatte. For tiden bygger oppdelingen av foretakene i arbeidssteder i Sverige vesentlig på oppgaver gitt av foretakene og kan neppe være særlig ensartet og systematisk.

Næringsgrupperingen i det norske register er for tiden mer detaljert og pålitelig enn den svenske, men svenskene har gjort et grundig arbeid med utarbeiding av nøkler mellom vare- og bransjenomenklatur innenfor industri og varehandel (noe som mangler fullstendig i Norge) som i neste omgang vil bli nyttet som grunnlag for en mer detaljert næringsgrupperingsstandard.

Behandlingen av hjelpeavdelinger, avgrensingen mellom industri og handel, behandlingen av vanlige virksomhetskombinasjoner og spesielle næringsgrupperings-spørsmål har i Norge vært gjenstand for en rekke drøftelser som har gitt grunnlag for hensiktsmessige løsninger. På disse områder er det fremdeles en rekke uløste problemer i det svenske register.

4.3. Kildene for suppleringskilder av registrene

Som nevnt ovenfor mangler det norske register brukbare suppleringskilder når det gjelder bedrifter uten ansatte. Dessuten skaffer suppleringskildene i Sverige (Riksförsäkringsverket og skattemyndigheter) også opplysninger om det enkelte foretaks sysselsetting og omsetning, mens disse opplysninger i Norge må innhentes direkte fra bedriftene via skjemaer og navnekort.

I Sverige er det bare opplysninger som skal danne grunnlag for oppdeling i virksomhetssteder og virksomhetsarter som må innhentes direkte fra foretakene.

En ulempe ved det svenske system med to hovedsuppleringskilder er at det kan oppstå visse samordningsproblemer med foretak som går over fra Riksförsäkringsverkets materiale til skattemyndighetenes eller omvendt. Skattemyndighetene har også betydelige problemer med å skille ut foretak uten ansatte i likningsmaterialet. En alternativ mulighet her ville være bare å nytte skattemyndighetene som suppleringskilde for registeret.

4.4. Nummersystemet

Det svenske foretaksnr. er bygget opp omkring RFV's arbeidsgivernummer og Patent- og Registreringsverkets nummersystem. På denne måte har en oppnådd et felles nummersystem som kan anvendes av alle de institusjoner som deltar i samarbeidet omkring foretaksregisteret. Det svenske nummersystem innebærer imidlertid ikke noen konstant nummerering av bedriftene (arbeidsstedene) over levetiden, noe som har vært satt opp som en målsetting for et eventuelt nytt nummersystem i det norske register.

Det norske alfanumeriske foretaksnr. er beheftet med flere svakheter, men må ses som en nødvendig konsekvens av at registeret er lagt opp på hullkort.

4.5. Anvendelsen av registrene

Foruten til utarbeiding av delregistre, navne- og opptellingslister for statistikkproduksjonen vil det svenske register, på samme måte som det norske, bli nyttet for utarbeiding av navne- og opptellingslister for kunder mot betaling.

I Norge blir det ikke gitt noen form for opplysninger om størrelsen av den enkelte bedrift til utenforstående, da slike opplysninger anses for konfidensielle. Utdrag fra registeret blir for tiden ikke gitt i form av hullkort eller magnetbånd.

I Sverige blir det, på grunnlag av sekretesseloven, heller ikke gitt opplysninger om den enkelte registerenhet til utenforstående. Lister over bedrifter i bestemte størrelsesgrupper blir imidlertid gitt. Dessuten leveres utdrag av registeret også i form av hullkort eller magnetbånd dersom kunden ønsker det.

5. Utbyttet av tjenestemannsutvekslingen

Jeg fikk under oppholdet ved Statistiska centralbyrån, som var et ledd i Nordisk tjenestemannsutveksling, rik anledning til å studere foretaksregisteret

og de arbeidsområder som har tilknytting til registeret. Videre deltok jeg i en viss utstrekning i arbeidet med kontroll av næringsgruppering og oppdeling i virksomhetsarter på materiale fra skattemyndighetene og var til stede ved interne konferanser og konferanser mellom registeret og forskjellige statistikkproduserende kontorer. Jeg holdt også et foredrag om det norske sentrale foretaksregisteret og dets rolle i statistikkproduksjonen for personale som beskjeftiget seg med planlegging av økonomisk statistikk i tilknytting til det svenske register.

En betydelig del av arbeidet med et register på magnetbånd ligger i systemarbeid og programmering. På disse områder har jeg inntrykk av at svenskene var kommet meget langt og jeg antar at en tjenestemannsutveksling på disse arbeidsområder ville kunne gi godt resultat. Dette vil særlig være aktuelt i forbindelse med en omlegging av det norske register til magnetbånd.